

Asia: VN/30248/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vankeuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit esityksestä

-

Yleiset kommentit esityksen tavoitteista

-

Toiminta vakavissa yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa / vankiloiden toiminta

-

Toiminta vakavissa yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa / yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano

-

Vankiloita koskeva sääntely, esim. vankilan alueen määrittely

-

Vankilan osastoja koskeva sääntely / tehostetun valvonnan osastot

-

Vankilan osastoja koskeva sääntely / sopimusosastot

-

Lakia alemmat säädökset ja määräykset

-

Rikosseuraamuslaitoksen valvontatoimivaltuudet

-

Rahan ja muiden maksuvälineiden käyttö vankilassa

-

Vankilasta vapautuvan vangin kuljettaminen tahdosta riippumattomaan hoitoon

Esityksessä esitetään, että säännöksiä tahdosta riippumattomaan hoitoon määrätyn vapautuvan vangin kuljettamisesta täydennetään ja selkiytetään siten, että eri viranomaisten rooli kuljetusten järjestämisessä selkiytyy. Hyvinvointialueiden näkökulmasta mielenterveyslakiin lisätään säännös siitä, että potilaan hoidosta järjestämisvastuussa oleva hyvinvointialue järjestää vapautuvan vangin kuljetuksen tahdosta riippumattomaan hoitoon. Vaikutukset hyvinvointialueille: ei kielteisiä taloudellisia vaikutuksia. Selkeyttää viranomaisyhteistyötä ja parantaa potilasturvallisuutta.

Vangeille myönnettävät poistumisluvat

-

Hoitoon pääsystä ajankohdasta ilmoittaminen

-

Sijoittaminen vankilan ulkopuoliseen laitokseen / aikuiset vangit

Kuntouttavia toimia on tärkeä voida järjestää sekä vankilassa, että vankilan ulkopuolella. Palvelutarpeen määrittely on kuitenkin epäselvää siinä mielessä, mikä viranomainen tekee osaamisensa perusteella palveluun ohjaamisen ja millä perusteilla.

Selventävää säännöstä tarvitaan siitä, että ulkopuolisen laitossijoituksen kustannukset maksetaan valtion varoista.

Sijoittaminen vankilan ulkopuoliseen laitokseen / alle 18-vuotiaat vangit

Suomessa on varauduttava alaikäisten vankeusvankien lisääntyvään määrään tulevaisuudessa. Hyviliin näkemykseen mukaan olisikin ensisijaista, että Rikosseuraamuslaitos itse perustaisi lapsille ja nuorille tarkoitettuja yksiköitä/osastoja sen sijaan että heidät mahdollisesti sijoitettaisiin lastensuojelulaitoksiin. On haasteellista, kun pitää yhteensovittaa kahta hyvin erityyppistä lakia, vankeuslakia ja lastensuojelulakia. Esityksessä viranomaisten välinen vastuunjako on yhä puutteellisesti ja epäselvästi säädelty. Lainsäädännössä tulisi täsmällisesti ja konkreettisesti määritellä, mitkä asiat kuuluvat lastensuojeluviranomaisen ja mitkä Rikosseuraamuslaitoksen päätösvaltaan. Hyvil ei pidä perusteltuna sitä, että mahdollisesti lastensuojelulakiin tulevaa kuntouttavaa suljettua laitospalvelua ei pidetä perusteluissa mahdollisena sijoituspaikkana.

Hyvil pitää aiempaan lausunnolla olleeseen ehdotukseen verrattuna hyvänä sitä, että edellytyksenä alle 18-vuotiaan vangin sijoittamiselle lastensuojelulaitokseen on myös lastensuojeluviranomaisen tekemä päätös lastensuojelulain 40 §:n nojalla. Esityksessä ehdotetaan, että alle 18-vuotiaan vangin sijoittamista lastensuojelulaitokseen olisi valmisteltava yhteistyössä lastensuojeluviranomaisen, Rikosseuraamuslaitoksen ja vankiterveydenhuollon yksikön kanssa. Epävarmaa kuitenkin on täyttykö koskaan alle 18-vuotiaan vangin osalta lastensuojelulain 40 §:ssä säädetyt kriteerit huostanotolle. On hyvä, että vankeuslain 8 luvun 10 b §:n perusteluissa todetaan selkeästi, että sijoitus tehtäisiin,

jos se olisi perusteltu molempien lakien näkökulmasta. Näin ollen, lastensuojeluviranomaisella on itsenäinen harkintavalta sen osalta, täyttyykö edellytykset huostaanotolle.

Vankeuslain perusteella vangeilla on erilaisia oikeuksia ja velvollisuuksia. Esityksen perusteella jää kuitenkin epäselväksi, miten nämä vankeuslaissa säädettyt oikeudet ja velvollisuudet toteutuvat sijoituksen aikana ja miten ne suhtautuvat lastensuojelulakiin.

Vankeuslain 8 lukuun lisätään 10 c § jonka perusteella ulkopuolisen laitossijoituksen kustannukset maksetaan valtion varoista. Pykälän perusteluiden perusteella Rikosseuraamuslaitoksen kustannusvastuu käsittää ulkopuolisen sijoituksen hoitovuorokausihinnan. Silloin kun on kysymys alle 18-vuotiaan vangin sijoittamisesta lastensuojelulaitokseen, Rikosseuraamuslaitos korvaisi vankeusaikaisesta sijoituksesta aiheutuneen hoitovuorokausihinnan lastensuojelulain 3 luvun säännösten nojalla määräytyvälle kustannuksista vastaavalle hyvinvointialueelle. Lastensuojelun sijoituksesta syntyy hyvinvointialueille muitakin kustannuksia, kun pelkästään hoitovuorokaudesta mm. sosiaalityöstä, harrastusten tukemisesta, yhteydenpidon tukeminen, kotilomat, perusopetuksen ja oppivelvollisuuden suorittamisen kustannuksia ja käyttövaran maksamisesta. Esityksessä ei oteta kantaa, miten vangeille maksettava käyttöraha suhtautuu lastensuojelulain 55 §:n velvoitteeseen maksaa käyttövaraa.

Lastensuojelun jälkihuoltoon ovat oikeutettuja nuoret, joiden huostaanotto tai vähintään puoli vuotta kestänyt avohuollon sijoitus kodin ulkopuolelle on päättynyt. Oikeus kestää viisi vuotta sijoituksen päättymisestä, kuitenkin enintään 23-vuotiaaksi asti. Hyvil katsoo, että myös jälkihuollon kustannukset tulee Rikosseuraamuslaitoksen korvata.

Hyvil vaatii, että ulkopuolisen laitossijoituksen kustannukset maksetaan täysimääräisesti valtion varoista em. kustannuserät mukaan lukien.

Ulkopuolisten laitossijoituksen lapsivaikutuksen arvioinnissa nostetaan yksipuolisesti esiin vain positiivisia vaikutuksia. Olisi erittäin tärkeää, että esityksessä tuoda esiin myös mahdollisia negatiivisia vaikutuksia. Nyt esityksestä saa sen kuvan, että laitossijoitus olisi aina lapsen kannalta hyvä ratkaisu, vaikka tutkimustietoa lienee saatavilla sen osalta, että näin ei ole. Lisäksi vaikutustenarviointeja olisi täydennettävä sen osalta mitä vaikutuksia ulkopuolisella laitossijoituksella on muihin laitoksessa oleviin lapsiin.

Muut mahdolliset huomiot esitysluonnoksesta

-

Korpela Annika
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy